

מה אומרות המוזות כאשר שותקים התותחים?

חיים גורי

בחשובי המספרים והמשוררים, מבלי שאלה יידעו ליטול קורה מבין עיניהם. בימים אלה, כאשר נעשה ניסיון על הידברות ישראל-פלסטין, יצא המשורר חיים גורי בשירת-תוכחה תבוסתי, שפורם בדבר בשם-העט שלו: חגי.

התבוסנות היתה פעם אותיקין בתרבות-העברית. הסיפרות — בני גוד לסיפרויות אחרות — רעמה בסינכרוניזציה עם התותחים. המוזה העברית הוכיחה בהתמדה עיוורון לשעות-כושר נגד-מלחמתיות. מאז מלחמת יום-הכיפורים, דומה שה-תבוסנות" החלה נוגסת

השעה ה-12

האם קרבים אנו אל השעה השתי-עשרה? שאלתי, לא מכבר, כמה מחברי. אולי עומדים אנו כבר אחריה, אמר אחד, אולי עברה ולא ידענו שעברה...

אין לנו סימנים מיוחדים ומשונים. לא ניצתות בה אבוקות, לא רועמים בה הפעמונים. אולי חלפה לה בין החדשות ובין העיתונים, כמו משל, שאין רואים אותו פנים.

נחרדתי מאד. איך ייתכן שהשעה הזאת עברה, כך, על פנינו ולא ידענו זאת?

השיב לי חברי ובת-שחוקו מהורהרת: ככה זה. זה קורה לעמים אשר אינם חשים בה בשעה הזאת כשהיא עוברת

ואחרי-כך נודע להם שהיא עברה, עברה, והם קורעים את ביגדיהם והם תולשים את שערים ומכים על חטא, ללא מחילה וכפרה וממנים ועדות חקירה על חקירה מי אחראי למחדלים אשר גרמו לכך שהשעה הזאת, ה-12, עברה!?

„ונקבץ אספסוף הפלך וקולרה-האשמה עימו לתלותו בשרים ומלך ולפרקו מצווארי עצמו.”

וסובבים בשוק המקוננים והסופדים והעיתונות מפרסמת „גילויים מיוחדים” על סרן אחד או על כלכלן אחד אשר חזו את הבאות ולא שמעו להם, כי לא ראו את השעון.

כל זה ישן מאד, ידוע עדי-בלדיי אז באה „שעתם הנאה” של מיספטי-התנאי:

אילו ידענו, לעזאזל, אילו ידענו... אילו התכוננו אחרת, אילו חבנו... אילו חוינו את הבאות אשר הראונו... אזי לא פקדונו כל הרעות אשר באונו...

אילו...

והשעה השתי-עשרה שותקת, לבדה. היא רק שעה, היא אפשרות והיא חידה. ואחרי-כך היא נרשמת ביבירי-הימים, בין הקיטרוג לבין החרטה.

כן, ביום מן הימים יכתוב ההיסטוריון בספריו העבים מה קרה באדר ב' תשל"ו בירושלים ובחיפה ובתל-אביב ובשאר ערים ויירות בישראל, מוכרות ונידחות, בהתפרסם צעקת ברונז ודו"ח ברקאי ושאר הדו"חות.

מה עשה העם שאטם את אזניו מה עשה העם שעצם את עיניו.

העם. כן, העם שידע וראה למרות, ש„הוא טוב ורק המנהיגות רעה.”

ואותו היסטוריון יכתוב (יש לשער) בספריו, שניתנה לישראלים הזדמנות, כי ניתנה להם מעין ארכה, בין קרב לקרב, אך הם לא הבינו במה מדובר באוזניהם וכך עברה השעה השתי-עשרה (והם לא ידעו זאת) לעיניהם.

וכולם היו חכמים ונבונים וכולם ידעו את התורה אך השעה החיא עברה, אך השעה החיא עברה...

ח-ג

או מה קרה באדר ב' תשל"ו בירושלים ובחיפה ובתל-אביב, והוא חשוב וגורלי יותר מ„צעקת ברונז ודו"ח ברקאי ושאר הדו"חות”:

שעת כושר

האם קרבים אנו לשעת-כושר? שאלתי לא מכבר, כמה מחברי. אולי לא נגיש בה אמר ציניקן אחד, אולי תעבור ולא נדע שעברה...

אין בידנו סימנים דתיים או לאומיים לשעת-כושר, התמונים אינם נלחבים לה והמשוררים אינם מטיפים בעדה. היא תיפול בין כותרות העיתונים כמו חזון שצרבתם בחומצה את פניו.

נחרדתי מאד. שיחיה לכם הכישרון שלא לדעת כאשר שעת-הכושר תחלוף לה.

השיב לי חברי הציניקן בלשון-חרוצה: שזה קורה לעמים שמאמינים בנצח. ושוכחים לענוד שעונים לרוח-הזמן. ואז הם פשוט מחמיצים את החיסטוריה ומכים על חטא שלא ענדו שעונים ממנים ועדות-חקירה של מחוגים ושואלים מי אחראי למחדלים.

ואז חוזרת ושבה שעת-החיפה של משוררים יפי-נפש:

אילו ידענו שהשעה היא עשר... אילו האמנו בשעה האחת-עשרה... אילו המחוה היה מצפץ בשעה ה-12... אילו אבינו בעל-החזון היה מוריש לנו שעון שחיה מודיע כל רבע שעה את מה שיקרה ברבע-השעה הקרובה... ואילו לסבתא היו גלגלים...

ושעת-הכושר שותקת, לבדה. היא שעת-כושר ללא חוטרת של היסטוריה והיא תירשם בספרים רק אחרי שיחמיצו אותה.

ביום מן הימים יכתוב ההיסטוריון על קבוצת אנשים בירושלים חיפה ותל-אביב שחיברו בתשל"ו, מינשר למען שלום ישראל-פלסטיני, וידעו שזאת שעת-הכושר האחרונה למרות שהמשוררים צעקו כנביאים-בשער: קדום, קדום, קדום, רק לא עוד אלטלנה.

מה עשה העם שאטם את אוזניו מה עשה העם שעצם את עיניו.

המשוררים חלמו בשעת-כושר על השעה ה-12 ואותו היסטוריון יכתוב שלישראלים ניתנה שעת-כושר בין קרב לקרב והעם והמשוררים לא הבינו במה מדובר וכך עברה שעת-כושר ובאה הרעה והעם והמשוררים המשיכו לכתוב שירים על מסי-הכנסה ומסי-כושר, וכמינהגם רגמו אבנים באלה שניבאו את שעת-כושר.

כדרלעוור

שין-שין-שין (שוקן) ראה-אור רבי-המכר של פדרריק פורסיית (תיק אודסה, נשיא אל הכוונת) כלבי-המילחמה, העוסק בעלילות שכירי-חרב באפריקה • בשלב אחרון של הכנה נמצאים שני סיפרי-זיכרון לאלופי-השיריון אברהם („אלברט”) מנדרלר וקלמן מגן • עומדת להוטיע חוברת חורף/אביב של כתבי-העת הסיפרותי עכשיו, בעריכת פרופ' דן מירון (ארבע פנים בטיפות העברית בתי-ימינו) וזכריאל מוקד. כמינהגו של כתבי-עת זה באחרונה, גם בחוברת זו מופיעה התקפה-רבתי על סופרי דור הפלמ"ח, אהרון מגד (העטף) חנוך ברטוב (של מי אתה ילד?) הדיעות השובעו בחוברת עכשיו הקודמת גרמו לשערורייה הסיפרותית הגדולה של שנת 1975. הוצאת מסדה אימצה את עכשיו, מאחד שאחד ממנהליה, יואב ברש, נכדו של הסופר אשר ברש, החליט לפעול לקידום סירסומים סיפרותיים לא-ריווחיים בהוצאתו • בסיפריית אופקים ראה-אור ספרו של בנימין שבררן: נפש המזרח-התיכון — ברבה ואיום. בספר, תיאור התפתחותה של תעשיית-הנפט באזור מהדורה ראשונה של לכסיקון לכתיחה ישראל אולה, ומהדורה שנייה נמצאת בהכנה • בהוצאת י"ל מנגנס ראה-אור בעית הזמן כפי-פורת, מאת פרופ' א. בהוצאת א. מנדילוב • השירה העיברית הצעירה שימשה השראה לעיתונאי אליהו עמיקם בבחירת הכותרת למאמרו השבועי. הכותרת ברזים ערופי-מוח נלקחה מכותרת ספר שיריו הראשון של דויד אבידן: ברזים ערופי שפתיים, שראה-אור לפני כ-11 שנים •

ברזים ערופי-מוח בחטף

בהוצאת זמורה ביתן מודן עומד לראות-אור סיפרו של רייצ'ארד ארמס, גיבעת וטרשיפ. אדמס, שהיה קודם לפרסום ספרו פקיד אלמוני במשרד-לאיכות-הסביבה באנגליה, וזה תוך שבועות ספורים להגיע לראש רשימת רבי-המכר באנגליה ובארצות-הברית. גיבעת וטרשיפ עניינו מסעם גדוש ההרפתקאות עוצרות-הנשימה של חבורת-ארנבים לייסוד חברה צודקת יותר • קוראי משא, מוסף-הסיפרות של דבר, מצאו בגיליון האחרון של העיתון, סיפור של סופר כימט-אלמוני בשם דויד מלך. מלך, שסיפרו מעגלות עורר בשנות ה-40 את השערורייה הסיפרותית בה-הידיעה של המדינה-שבדרך, מיעט לפרסם בשנים האחרונות. מעגלות עסק בשחיתות-מידות מוסרית בתנועה הקיבוצית, בימיה-שיא שלה • עמוס קולק (אל תשאלו אם אני אהב, הנערה שהביאה את המילחמה) פירסם בימים אלה ספר שלישי, הנה אחרי שתלדו אותי • בהוצאת עש-עבוד ראה-אור קובץ סיפורים חדש מאת עמוס עוז (מיכאל שלי, עד מוות) בכותרת הר העצה הרעה, ובו שלושה סיפורים. ספרים נוספים, העתידים לראות-אור בסידרה, יהיו מאת דליה רביר קוביץ' (אהבת תפוחי-הזהב, חורף קשה), ויצחק כן-נר (האיש משם) • בסיפרי

